

The Effect of Logotherapy on Moral Intelligence and Distress Tolerance in Married and Divorced Female Secondary School Teachers in Zabol

1. Mina Mir¹: MA student, Department of Psychology, Zabol Branch, Islamic Azad University, Zabol, Iran

2. Somayeh Nakhaei^{2*}: Assistant Professor, Department of Psychology, Zabol Branch, Islamic Azad University, Zabol, Iran

*Corresponding Author's Email Address: 3674094460@iau.ir

Abstract:

Objective: The aim of this study was to examine the effect of logotherapy on moral intelligence and distress tolerance in married and divorced female teachers of secondary schools under the jurisdiction of the Zabol Department of Education.

Methods and Materials: This research employed a quasi-experimental method using a pretest-posttest design with a control group. The statistical population included all married and divorced female teachers of secondary schools in Zabol during the 2023–2024 academic year. Using stratified random sampling, 40 participants meeting the inclusion criteria were selected and randomly assigned to experimental ($n = 20$) and control ($n = 20$) groups. The experimental group received logotherapy through 10 weekly 90-minute training sessions. Data were collected using the Moral Intelligence Questionnaire (Lennick & Kiel, 2005) and the Distress Tolerance Scale (Harrington, 2005). The data were analyzed using both descriptive statistics and inferential statistics (analysis of covariance).

Findings: The results indicated that logotherapy significantly increased the moral intelligence of both married and divorced teachers. Furthermore, the findings demonstrated that logotherapy improved distress tolerance in these participants.

Conclusion: These findings highlight the significance of logotherapy as an effective intervention for enhancing the quality of life and professional functioning of teachers facing challenging circumstances and suggest its potential application in designing educational and therapeutic programs in this field.

Keywords: Moral intelligence, distress tolerance, logotherapy.

How to Cite: Mir, M., & Nakhaei, S. (2024). The Effect of Logotherapy on Moral Intelligence and Distress Tolerance in Married and Divorced Female Secondary School Teachers in Zabol. *Quarterly of Experimental and Cognitive Psychology*, 1(1), 211-221.

Received: 16 April 2024

Revised: 05 June 2024

Accepted: 15 June 2024

Published: 21 June 2024

Copyright: © 2024 by the authors.

Published under the terms and conditions of Creative Commons

Attribution-NonCommercial 4.0

International (CC BY-NC 4.0) License.

بررسی اثر معنا درمانی بر هوش اخلاقی و تحمل پریشانی معلمان متأهل و مطلقه مدارس دخترانه مقطع متوسطه آموزش و پرورش شهر زابل

۱. مینا میر^{1b}: دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه روانشناسی، واحد زابل، دانشگاه آزاد اسلامی، زابل، ایران

۲. سمیه نخعی^{1b}: استادیار، گروه روانشناسی، واحد زابل، دانشگاه آزاد اسلامی، زابل، ایران، (نویسنده مسئول)

*پست الکترونیک نویسنده مسئول: @iau.ir۳۶۷۴۰۹۴۴۶۰

چکیده

هدف: هدف این پژوهش بررسی اثر معنا درمانی بر هوش اخلاقی و تحمل پریشانی معلمان متأهل و مطلقه مدارس دخترانه مقطع متوسطه آموزش و پرورش شهر زابل بود.

مواد و روش: روش پژوهش نیمه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون همراه به گروه کنترل بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه معلمان متأهل و مطلقه مدارس دخترانه مقطع متوسطه آموزش و پرورش شهر زابل در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ بود که با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای ۴۰ نفر بر اساس معیارهای ورود انتخاب شدند و به‌صورت تصادفی در دو گروه آزمایش (۲۰ نفر) و کنترل (۲۰ نفر) گمارده شدند. گروه آزمایش معنا درمانی را طی ۱۰ جلسه آموزشی ۹۰ دقیقه‌ای به‌صورت هفته‌ای یک جلسه دریافت کردند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه هوش اخلاقی (لینک و کیل، ۲۰۰۵) و تحمل پریشانی (هارینگتون، ۲۰۰۵) بود. تجزیه و تحلیل اطلاعات به‌دست‌آمده از اجرای پرسشنامه در دو بخش توصیفی و استنباطی (تحلیل کوواریانس) انجام گرفت.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که معنا درمانی باعث افزایش هوش اخلاقی معلمان متأهل و مطلقه شده است. همچنین نتایج نشان داد که معنا درمانی باعث بهبود تحمل پریشانی معلمان متأهل و مطلقه شده است.

نتیجه‌گیری: این یافته‌ها اهمیت معنا درمانی را به‌عنوان ابزاری مؤثر در بهبود کیفیت زندگی و عملکرد حرفه‌ای معلمان در شرایط چالش‌برانگیز تأکید می‌کند و می‌تواند به‌عنوان مبنایی برای طراحی برنامه‌های آموزشی و درمانی در این حوزه مورد استفاده قرار گیرد.

کلیدواژگان: هوش اخلاقی، تحمل پریشانی، معنا درمانی.

نحوه استناددهی: میر، مینا، نخعی، سمیه. (۱۴۰۳). بررسی اثر معنا درمانی بر هوش اخلاقی و تحمل پریشانی معلمان متأهل و مطلقه مدارس دخترانه مقطع متوسطه آموزش و پرورش شهر زابل. *فصلنامه روانشناسی تجربی و شناختی*، ۱(۱)، ۲۱۱-۲۲۱.

تاریخ دریافت: ۲۷ فروردین ۱۴۰۳

تاریخ بازنگری: ۱۵ خرداد ۱۴۰۳

تاریخ پذیرش: ۲۵ خرداد ۱۴۰۳

تاریخ انتشار: ۳۱ خرداد ۱۴۰۳

مجوز و حق نشر: © ۱۴۰۳ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC 4.0) صورت گرفته است.

Extended Abstract

Introduction

Modern organizations operate in environments marked by rapid change, global competition, technological advancement, and evolving demographic structures. In such dynamic settings, human capital—particularly those who are ethical, intelligent, and capable of problem-solving—becomes crucial for organizational success (Huy & Phuc, 2024). As the core asset of any organization, the effectiveness of human resources directly correlates with their level of intelligence and moral disposition (Ahmadi et al., 2022; Ahmadi et al., 2023). Ethical organizations tend to outperform unethical ones, a fact attributed to the presence of employees with high moral intelligence (Ogungbamila & Ajayi, 2024).

Moral intelligence refers to the capacity to discern right from wrong, adhere to ethical principles, and act in accordance with these values. Employees with high moral intelligence consistently align their actions with personal and organizational values (Saodi et al., 2024). This quality influences not only behavior but also overall organizational climate and culture (Kornberger & Leixnering, 2025). In countries like Iran, where there is both a rich moral heritage and a significant development gap compared to industrialized nations, neglecting moral intelligence can have adverse consequences for workforce performance (Ahmadi et al., 2023).

Distress tolerance, or the ability to withstand emotional discomfort, is another psychological construct with major implications for personal and professional effectiveness. Life inevitably includes sources of psychological strain, and one's ability to manage distress is vital for maintaining mental and physical well-being (Heidari, 2023; Li et al., 2024). Simmons and Gaher define distress tolerance as the ability to experience and endure negative psychological states (Siegel et al., 2024).

Logotherapy, a psychotherapeutic method founded by Viktor Frankl, focuses on helping individuals discover

meaning in life as a fundamental driving force. Frankl's emphasis on existential meaning makes logotherapy particularly relevant for individuals undergoing personal crises, such as divorce or job stress (Dadras, 2023). Research suggests that individuals who derive meaning in life enjoy better psychological resilience and well-being (Abdi Hamlabad et al., 2023). For example, Guthrie (2023) found that logotherapy significantly enhanced teachers' psychological well-being and professional engagement in the UK (Guthrie, 2023). Similarly, Desai (2025) reported positive effects of logotherapy on skill optimization and job engagement among employees (Desai, 2025), and Arefpour and Mahdavi (2022) showed that it reduces burnout and increases self-efficacy in teachers (Arefpour & Mahdavi, 2022).

Given the emotional and social challenges faced by married and divorced female teachers, especially in the cultural and social context of Zabol, Iran, this study aimed to examine whether logotherapy could enhance moral intelligence and distress tolerance among this group.

Methods and Materials

This quasi-experimental study used a pretest-posttest design with a control group. The target population comprised all married and divorced female teachers in secondary schools in Zabol during the 2023–2024 academic year. A total of 40 eligible participants were selected using stratified random sampling and randomly assigned to experimental and control groups ($n = 20$ each). The intervention involved 10 weekly 90-minute sessions of logotherapy based on Viktor Frankl's therapeutic framework.

Data were collected using two standardized instruments: the Moral Intelligence Questionnaire (Lennick & Kiel, 2005) and the Distress Tolerance Scale (Harrington, 2005). Moral intelligence was measured across four major dimensions (integrity, responsibility, forgiveness, and compassion), while distress tolerance included dimensions like emotional regulation and perceived competence. Validity and

reliability of both instruments had been established in prior studies.

Data analysis was conducted using descriptive statistics (mean, standard deviation) and inferential statistics through one-way ANCOVA using SPSS.

Findings

In the pretest phase, both groups showed low levels of moral intelligence and distress tolerance. The experimental group's mean score for moral intelligence was 61.73 (SD = 6.86) and for distress tolerance was 32.01 (SD = 9.47). The control group's scores were 60.19 (SD = 6.03) and 32.75 (SD = 8.50) respectively.

Post-intervention analysis using ANCOVA revealed significant differences between the experimental and control groups. For moral intelligence, the F-value was 198.76, $p < .001$, with a large effect size ($\eta^2 = 0.76$). This indicates a significant increase in moral intelligence among participants who received logotherapy.

Similarly, the F-value for distress tolerance was 209.42, $p < .001$, with an even larger effect size ($\eta^2 = 0.80$), showing substantial improvement in participants' ability to tolerate psychological distress.

An independent t-test comparing posttest scores between married and divorced participants revealed no statistically significant differences in distress tolerance ($p = 0.39$). This suggests that marital status did not influence the effectiveness of logotherapy on distress tolerance.

Discussion and Conclusion

This study confirmed that logotherapy significantly enhances both moral intelligence and distress tolerance

among married and divorced female secondary school teachers. By helping participants explore meaning and purpose, logotherapy enables deeper alignment with core values, which in turn boosts moral reasoning and ethical behavior. As teachers face ethically complex decisions and high emotional labor, developing moral intelligence is critical not only for personal growth but also for fostering a principled educational environment.

Increased distress tolerance through logotherapy also indicates improved resilience, particularly important for teachers managing dual roles in professional and personal life. By reframing personal hardships into meaningful life experiences, teachers can respond to stress with greater composure and emotional stability. This capacity for self-regulation and acceptance supports not only their mental well-being but also their role as emotional anchors for students.

Furthermore, the absence of significant differences between married and divorced participants highlights that logotherapy's benefits are not limited by marital status. Instead, its focus on existential meaning makes it adaptable to various personal circumstances. The approach promotes empathy, responsibility, and cognitive flexibility, all of which are valuable assets in educational contexts.

By fostering moral awareness and emotional endurance, logotherapy has the potential to transform not just individuals, but also the school climate they help shape. These improvements can contribute to a more humane, resilient, and ethically driven educational system.

نسبت به شغل و مدیران مؤثر بوده و می‌تواند بر عملکرد فردی، گروهی،

سازمانی کارکنان اثرگذار باشد (Ahmadi et al., 2023).

زندگی مملو از فشار روانی و پریشانی است. منابع بروز فشار روانی هم خیلی زیاد هستند و هم خیلی گوناگون و متنوع. برعکس افکار عمومی، پریشانی هم بر اثر موقعیت‌های شادی‌بخش و هم به واسطه‌ی موقعیت‌های ناراحت‌کننده پدید می‌آید. هرگز نمی‌توان از عوامل تنش‌زا در طول زندگی فرار کرد. کیفیت زندگی هر فرد عمیقاً متأثر از توانایی تحمل پریشانی می‌باشد (Li et al., 2024). اگر فرد قادر به تحمل پریشانی نباشد، نمی‌تواند خوب زندگی کند. در معرض فشار روانی دائمی بودن، منجر به آسیب جسمانی و روان‌شناختی می‌شود و اثراتی منفی بر کارآمد بودن فرد خواهد داشت. کنترل فشار روانی از سلامتی حمایت کرده و میزان اثربخشی فرد را بالاتر می‌برد (Heidari, 2023). پریشانی ممکن است نتیجه‌ی فرایندهای شناختی یا جسمانی باشد، اما به‌صورت یک حالت هیجانی ظاهر می‌شود که اغلب با تمایلات عمل برای تسکین تجربه هیجانی مشخص می‌شود. سیمونز و گاهر تحمل پریشانی را این‌گونه تعریف کردند: تحمل پریشانی به توانایی تجربه و تحمل موقعیت‌های روان‌شناختی منفی اطلاق می‌گردد (Siegel et al., 2024).

یکی از دشوارترین پرسش‌ها، پرسش در مورد معنای زندگی است. پرسش از زندگی، چیستی آن و فرجام آن از آغاز تاکنون، ذهن بشر را به خود مشغول ساخته است و تا زمانی که برای این پرسش‌ها، پاسخ‌های قانع‌کننده یافت نشود، نمی‌توان چنانکه شایسته بشر است، زندگی کرد. افراد در پی یافتن معنای زندگی هستند، اما معنا را با درجات متفاوتی جستجو می‌کنند. درواقع، تلاش دریافتن معنای زندگی، خود نیرویی اصیل و بنیادی است، و نه توجهی ثانویه از کشش‌های غرایز او این معنی، منحصر به فرد و یکتاست و فقط اوست که باید و قادر است به آن تحقق بخشد. بنابراین، معنی جویی نه‌تنها تجلی

امروزه سازمان‌ها شاهد تغییرات سریع و غیرقابل پیش‌بینی زیادی در محیط هستند. رقابت فزاینده جهانی، توسعه و گسترش تکنولوژی اطلاعات، تغییرات در ویژگی‌های جمعیت شناختی نیروی انسانی و مشتریان، در قلب تغییرات قرار دارند. واقعیت این است که اگر در سازمان‌ها انسان‌های خلاق، باهوش، فرصت شناس و تبیین‌گر مسائل وجود نداشته باشند، بسیاری از فرصت‌ها و موقعیت‌ها را از دست خواهد رفت (Huy & Phuc, 2024). مهمترین منبع سازمان، نیروی انسانی است. بنابراین، اگر این نیروها از هوش بالایی برخوردار باشند و استعداد و مهارت خود را در خدمت سازمان به‌کارگیرند، در افزایش بهره‌وری سازمان خود نقش مهمی ایفا می‌کنند (Ahmadi et al., 2022; Ahmadi et al., 2023). محققان طی بررسی بر روی چندین سازمان، به این نتیجه رسیدند که سازمان‌هایی که رفتار اخلاقی دارند، نسبت به سازمان‌هایی که در رفتارهای غیراخلاقی و غیر صادقانه وارد می‌شوند؛ دارای شانس موفقیت بیشتری می‌باشند. این امر نیازمند کارکنانی باهوش اخلاقی بالا می‌باشد (Ogungbamila & Ajayi, 2024). هوش اخلاقی، توانایی درک درست از خلاف، داشتن اعتقادات اخلاقی قوی و عمل به آن‌هاست. کارکنان باهوش اخلاقی بالا، کار درست را درست انجام می‌دهند و اعمال آن‌ها پیوسته با ارزش‌ها و عقایدشان هماهنگ هستند (Saodi et al., 2024)، امروزه هوش اخلاقی نقش راهبردی را در سازمان‌ها دارد. بسیاری از رفتارها و اقدامات کارکنان متأثر از ارزش‌های اخلاقی بوده و ریشه در هوش اخلاقی کارکنان دارد (Kornberger & Leixnering, 2025). بی‌توجهی به هوش اخلاقی در جوامعی مانند ایران که از یک‌سو دارای ارزش‌های اخلاقی غنی بوده و از سوی دیگر با کشورهای پیشرفته فاصله قابل توجهی دارند، می‌تواند معضلاتی بزرگ برای سازمان به وجود آورد. هوش اخلاقی ضعیف بر نگرش کارکنان

واقعی انسانیت انسان است. بلکه همان‌طور که تئودور کوچن ثابت کرده، معیاری مطمئن برای سلامت روان نیز به شمار می‌رود (Dadras, 2023). بنابراین، معنا در زندگی محدود‌های است که در آن، افراد مفاهیم معناداری را در زندگی خود به حدی درک، احساس و مشاهده می‌کنند که موجب می‌شود خود را هدفمند و یا حتی دارای هدفی بزرگ در زندگی ارزیابی کنند (Abdi Hamlabad et al., 2023). در همین رابطه گوتری (۲۰۲۳) در پژوهشی به بررسی رابطه بین معنا درمانی بر تحمل ناکامی و بهزیستی روان‌شناختی و اشتیاق کاری معلمان زبان انگلیسی بریتانیا پرداختند. نتایج نشان داد بین معنا درمانی با تحمل ناکامی و بهزیستی روان‌شناختی در اشتیاق کاری معلمان رابطه مثبت وجود دارد (Guthrie, 2023). دسای (۲۰۲۵) در پژوهشی به بررسی تأثیر احساسات و معنا درمانی بر بهینه‌سازی مهارت‌ها و اشتیاق شغلی کارکنان پرداختند. نتایج نشان داد احساسات و معنا درمانی بر بهینه‌سازی مهارت‌ها و اشتیاق شغلی کارکنان رابطه مثبت وجود دارد (Desai, 2025). عارف پور و مهدوی (۲۰۲۲) در پژوهشی به بررسی تأثیر معنا درمانی بر تحمل ناکامی و فرسودگی شغلی و خودکارآمدی معلمان پرداختند. نتایج نشان داد معنا درمانی بر تحمل ناکامی و کاهش فرسودگی شغلی و بهبود خودکارآمدی معلمان تأثیر مثبت دارد (Arefpour & Mahdavi, 2022).

با توجه به چالش‌های عاطفی و اجتماعی که این معلمان به‌ویژه در شرایط خانوادگی خاص خود تجربه می‌کنند، نیاز به یک رویکرد درمانی مؤثر مانند معنا درمانی احساس می‌شود. باوجود تحقیقات انجام‌شده در زمینه‌های مختلف روان‌شناسی و تأثیرات معنا درمانی، هنوز در مورد تأثیرات خاص آن بر هوش اخلاقی و تحمل پریشانی معلمان در شرایط خاصی مانند طلاق و مسئولیت‌های خانوادگی، تحقیقات کافی و جامع وجود ندارد. خلاصه پژوهش در این زمینه به عدم وجود مطالعات کافی در مورد اثرات معنا درمانی بر ویژگی‌های روان‌شناختی معلمان، به‌ویژه در گروه‌های خاص و تحت فشار،

اشاره دارد. همچنین، در بسیاری از پژوهش‌ها، تمرکز بیشتر بر روی جنبه‌های عمومی سلامت روان بوده و تأثیرات خاص معنا درمانی بر هوش اخلاقی و تحمل پریشانی معلمان به‌عنوان یک زیرگروه خاص به‌طور مستقل بررسی نشده است. بنابراین، سؤال پژوهشی اصلی این است: آیا معنا درمانی می‌تواند به‌طور معناداری هوش اخلاقی و تحمل پریشانی معلمان متأهل و مطلقه مدارس دخترانه مقطع متوسطه را بهبود بخشد؟

روش‌شناسی پژوهش

هوش اخلاقی لینک و کیل (۲۰۰۵): پرسشنامه هوش اخلاقی در سال ۲۰۰۵ توسط لینک و کیل در قالب ۴۰ سؤال، چهار بعد کلی ارائه شد. این سؤالات به‌صورت مساوی بین ۱۰ بعد زیرمجموعه هوش اخلاقی شامل انسجام، صداقت، شجاعت، رازداری، پاسخگویی، خودکنترلی و خود محدودسازی، خدمت به دیگران، مهربانی، رفتار شهروندی و درک نیازهای روحی خود تقسیم‌شده و هر شایستگی دارای ۴ سؤال می‌باشد. همچنین این ۱۰ شایستگی به ۴ دسته کلی تحت عنوان ابعاد کلی هوش اخلاقی شامل درستکاری، مسئولیت‌پذیری، بخشش و دلسوزی تقسیم می‌شوند. پاسخ‌دهندگان به هر سؤال، بر روی طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت (از تمام اوقات = ۵، هرگز = ۱) پاسخ می‌دهند. روایی و پایایی پرسشنامه فوق در پژوهش‌های گذشته، ازجمله بهرامی و همکاران (۱۳۹۱) بررسی و تأیید شده است. همانند پرسشنامه‌های دیگر پژوهش، روایی سازه این ابزار نیز از طریق تحلیل عاملی تأییدی مورد تأیید قرار گرفت. درنهایت جهت بررسی پایایی فرم کوتاه پرسشنامه هوش اخلاقی به ضریب آلفای کرونباخ استناد گردید که برابر با ۰/۸۳ و مورد تأیید بود. نقطه برش این ابزار نیز عدد سه بود (Ahmadi et al., 2022; Ahmadi et al., 2023).

پرسشنامه تحمل پریشانی هارینگتون: پرسشنامه تحمل پریشانی توسط هارینگتون در سال ۲۰۰۵ ساخته شده است. هدف از ساخت این پرسشنامه ارزیابی تحمل پریشانی می باشد. پرسشنامه تحمل پریشانی هارینگتون دارای ۲۵ سؤال و شامل ۴ مؤلفه زیر می باشد: تحمل عاطفی و تحمل ناراحتی و پیشرفت و شایستگی است. شیوه نمره گذاری آن بر اساس مقیاس ۵ درجه ای لیکرتی از ۱ تا ۵ (خیلی زیاد: نمره ۵، زیاد: نمره ۴، نظری ندارم: نمره ۳، کم: نمره ۲، خیلی کم: نمره ۱) می باشد. پس از جمع کردن نمرات، نمره تحمل پریشانی به دست می آید و فرد با توجه به نمره کسب شده در یکی از این سه طبقه قرار می گیرد: تحمل پریشانی کم: نمره ۲۵ تا ۵۰، تحمل پریشانی متوسط: نمره ۵۱ تا ۷۵، تحمل پریشانی زیاد: نمره ۷۵ و بالاتر. فرخ رو (۱۳۹۷) روایی محتوایی مقیاس را با مراجعه به نظر برخی از متخصصان و اساتید روانشناسی بررسی به دست آورده اند. فرخ رو (۱۳۹۷) نیز در پژوهش خود پایایی مقیاس مذکور را ۰/۸۹ گزارش کردند نمودند (Heidari, 2023).

آموزش معنا درمانی فرانکل (۱۹۵۹): پکیج آموزشی معنا درمانی توسط فرانکل (۱۹۵۹) طراحی شده است. روایی و پایایی یک آموزشی توسط زاهدپور گرایی و همکاران (۱۳۹۶) مورد تأیید قرار گرفت (Zekri et al., 2024). جزئیات جلسات آموزش معنا درمانی که در طی ۱۲ جلسه و در مدت ۶ هفته برگزار شد به شرح ذیل می باشد:

پروتکل مداخله شامل ۱۰ جلسه گروهی معنا درمانی بود که به صورت هفتگی و در بازه زمانی ده هفته برگزار شد. در جلسه اول، به ساماندهی

جلسات، آشنایی اعضا با یکدیگر و تبیین قواعد گروهی پرداخته شد و مفاهیم اولیه ای همچون ناامیدی و پرخاشگری مورد بحث قرار گرفت. در جلسه دوم، تمرکز بر تقویت همبستگی و مشارکت اعضای گروه بود. جلسه سوم به افزایش همدلی، شناخت و پذیرش احساسات منفی اختصاص یافت. در جلسه چهارم، مفاهیم خودآگاهی، حضور در زمان حال، و معناخواهی با استفاده از آموزه های فرانکل بررسی شدند. جلسه پنجم به شناسایی نیازهای روانی و جسمانی و رابطه آن ها با پرخاشگری پرداخت. در جلسه ششم، آزادی، انتخاب، و تأثیر آن ها بر رفتارهای پرخاشگرانه مورد بحث قرار گرفت. جلسه هفتم به مسئولیت پذیری و بهبود روابط بین فردی اختصاص داشت. جلسه هشتم بر پذیرش تنهایی، نقش صمیمیت، و کاهش پرخاشگری متمرکز بود. جلسه نهم به پذیرش مرگ و کشف معنا در رنج ها و روابط پرداخت و در جلسه پایانی، موضوع هدفمندی، معنا در زندگی و تعهد به اهداف آینده مورد تأکید قرار گرفت.

برای تجزیه و تحلیل داده ها از دو آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد در آمار توصیفی از شاخص هایی همچون میانگین، انحراف معیار و در آمار استنباطی از آزمون کوواریانس تک متغیره با نرم افزار SPSS استفاده شد.

یافته ها

در جدول ۱ میانگین و انحراف استاندارد هوش اخلاقی و تحمل پریشانی در گروه های آزمایش و کنترل آورده شده است:

جدول ۱. میانگین انحراف استاندارد نمرات پیش آزمون هوش اخلاقی و تحمل پریشانی آزمایش و کنترل

گروه	مرحله	میانگین	انحراف استاندارد	مینیمم	ماکزیمم
آزمایش (هوش اخلاقی)	پیش آزمون	۶۱/۷۳	۶/۸۶	۴۰	۶۰
کنترل	پیش آزمون	۶۰/۱۹	۶/۰۳	۴۰	۶۱
آزمایش (تحمل پریشانی)	پیش آزمون	۳۲/۰۱	۹/۴۷	۲۵	۴۹
کنترل	پیش آزمون	۳۲/۷۵	۸/۵۰	۲۵	۴۸

دوره اول، شماره اول

بر اساس نتایج جدول فوق میانگین گروه‌های آزمایش و کنترل در هوش اخلاقی را نشان می‌دهد میانگین گروه آزمایش ۶۱/۷۳ و گروه کنترل ۶۰/۱۹ دارند. میانگین گروه آزمایش ۳۲/۰۱ و گروه کنترل ۳۲/۷۵ را کسب کرده که بر اساس نمره پرسشنامه نمرات ۲۵ تا ۵۰ تحمل پریشانی کم دارند.

را کسب کرده که بر اساس نمره پرسشنامه نمرات زیر ۸۰ هوش اخلاقی کم

جدول ۲. نتایج تحلیل کواریانس تک متغیری برای بررسی اثر پیش‌آزمون و گروه بر نمرات پس‌آزمون هوش اخلاقی

منابع تغییر	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	نسبت F	سطح معناداری	ضریب اتا
پیش‌آزمون	۹۸/۳	۱	۹۸/۳	۱/۲۳	۰/۹۶	۰/۰۹
اثر آموزش	۳۴۸۹۱/۵۶	۱	۳۴۸۹۱/۵۶	۱۹۸/۷۶	۰/۰۰۱	۰/۷۶
خطای باقیمانده	۱۴۵۱/۰۱	۷۸	۴۷/۵۶			

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد، با حذف اثر نمره‌های پیش‌آزمون هوش اخلاقی، اثر اصلی آموزش معنا درمانی بر نمره‌های پس‌آزمون هوش اخلاقی معنادار است. توجه به این تحلیل، میانگین نمرات پس‌آزمون گروه آزمایش پس از برداشتن اثرات پیش‌آزمون به‌طور معنی‌داری بیشتر از گروه گواه است. با توجه به مقادیر به‌دست‌آمده برای آزمون برابر با $F=213/79$ در سطح معناداری ۰/۰۰۱ کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد در حقیقت از سطح معناداری کوچک‌تر می‌باشد و معنادار است بنابراین نتیجه می‌گیریم بین میانگین‌های نمره پس‌آزمون هوش اخلاقی دو گروه تفاوت معنی‌داری وجود دارد. مجذور سهمی اتا شدت این اثر را (۰/۷۶) نشان می‌دهد که بیانگر شدت اثر بالایی است. بنابراین، فرضیه این پژوهش تأیید می‌شود. به عبارت دیگر، معنا درمانی بر هوش اخلاقی معلمان متأهل و مطلقه مدارس دخترانه مقطع متوسطه آموزش و پرورش شهر زابل تأثیر دارد.

جدول ۳. نتایج تحلیل کواریانس تک متغیری برای بررسی اثر پیش‌آزمون و گروه بر نمرات پس‌آزمون تحمل پریشانی

منابع تغییر	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	نسبت F	سطح معناداری	ضریب اتا
پیش‌آزمون	۱۰۵/۷۹	۱	۱۰۵/۷۹	۰/۹۹	۰/۷۶	۰/۱۱
اثر آموزش	۵۶۷۸۹/۱۰	۱	۵۶۷۸۹/۱۰	۲۰۹/۴۲	۰/۰۰۱	۰/۸۰
خطای باقیمانده	۲۳۱۹/۳۴	۷۸	۸۹/۱۱			

جدول فوق نشان می‌دهد، با حذف اثر نمره‌های پیش‌آزمون تحمل پریشانی، اثر اصلی آموزش معنا درمانی بر نمره‌های پس‌آزمون تحمل پریشانی معنادار است. توجه به این تحلیل، میانگین نمرات پس‌آزمون گروه آزمایش پس از برداشتن اثرات پیش‌آزمون به‌طور معنی‌داری بیشتر از گروه گواه است. با توجه به مقادیر به‌دست‌آمده برای آزمون برابر با $F=209/42$ در سطح معناداری ۰/۰۰۱ کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد در حقیقت از سطح معناداری کوچک‌تر می‌باشد و معنادار است، بنابراین نتیجه می‌گیریم بین میانگین‌های نمره پس‌آزمون تحمل پریشانی دو گروه تفاوت معنی‌داری وجود دارد. مجذور سهمی اتا شدت این اثر را (۰/۸۰) نشان می‌دهد که بیانگر شدت اثر بالایی است. بنابراین، فرضیه این پژوهش تأیید می‌شود. به عبارت دیگر، معنا درمانی بر بهبود تحمل پریشانی معلمان متأهل و مطلقه مدارس دخترانه مقطع متوسطه آموزش و پرورش شهر زابل تأثیر دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر باهدف بررسی اثر معنا درمانی بر هوش اخلاقی و تحمل پریشانی معلمان متأهل و مطلقه مدارس دخترانه مقطع متوسطه آموزش و پرورش شهر زابل انجام شد. نتایج نشان داد معنا درمانی بر هوش اخلاقی معلمان متأهل و مطلقه مدارس دخترانه مقطع متوسطه آموزش و پرورش شهر زابل تأثیر دارد. این نتایج با یافته‌های پیشین (Bazargan-Sabet et al., 2024; Eskigülek & Kav, 2024; Rahgozar & Giménez-Llort, 2024) همسو می‌باشد. معنا درمانی، که به‌ویژه توسط ویکتور فرانکل توسعه یافته است، بر این اصل استوار است که جستجوی معنا در زندگی می‌تواند به بهبود کیفیت زندگی افراد منجر شود. این رویکرد درمانی به افراد کمک می‌کند تا در مواجهه با چالش‌ها و بحران‌های زندگی، به‌جای تمرکز بر مشکلات و ناکامی‌ها، به جستجوی اهداف و معانی عمیق‌تر بپردازند. در مورد معلمان متأهل و مطلقه مدارس دخترانه مقطع متوسطه در شهر زابل، معنا درمانی می‌تواند به‌ویژه مفید باشد؛ زیرا این معلمان ممکن است با چالش‌های عاطفی و اجتماعی مختلفی مواجه شوند که می‌تواند بر عملکرد حرفه‌ای و روابطشان با دانش‌آموزان تأثیر بگذارد. هوش اخلاقی، که شامل توانایی درک و تجزیه و تحلیل مسائل اخلاقی، همدلی با دیگران، و اتخاذ تصمیمات اخلاقی مناسب است، می‌تواند تحت تأثیر جستجوی معنا قرار گیرد. وقتی معلمان معنا درمانی را تجربه می‌کنند، آن‌ها به درک عمیق‌تری از ارزش‌های شخصی و حرفه‌ای خود دست می‌یابند. این درک می‌تواند به آن‌ها کمک کند تا در شرایط دشوار، مانند اختلافات با دانش‌آموزان یا والدین، تصمیمات اخلاقی بهتری بگیرند. برای نمونه، یک معلم که معنا درمانی را تجربه کرده است، ممکن است بتواند از تجارب شخصی خود برای همدلی با دانش‌آموزانی که با مشکلات مشابهی مواجه هستند، استفاده کند. این همدلی می‌تواند به ایجاد ارتباطات مثبت و محیط‌های آموزشی حمایت‌گر کمک کند. علاوه بر این، معنا درمانی به معلمان این امکان

را می‌دهد که تجارب منفی خود، از جمله طلاق و چالش‌های ناشی از آن، را به فرصتی برای یادگیری و رشد تبدیل کنند. این نوع بازنگری در تجربیات می‌تواند به تقویت تاب‌آوری و بهبود هوش اخلاقی معلمان کمک کند. معلمان با کسب مهارت‌های جدید در مواجهه با مشکلات، می‌توانند به‌طور مؤثرتری به دانش‌آموزان خود آموزش دهند که چگونه با چالش‌ها روبه‌رو شوند و از آن‌ها یاد بگیرند. همچنین، معنا درمانی می‌تواند به تقویت احساس مسئولیت اجتماعی معلمان منجر شود. با درک عمیق‌تری از تأثیرات اجتماعی و اخلاقی کار خود، معلمان ممکن است به این نتیجه برسند که نقشی کلیدی در شکل‌دهی به شخصیت و ارزش‌های نسل آینده دارند. این احساس مسئولیت می‌تواند آن‌ها را به سمت اتخاذ تصمیمات اخلاقی و تربیتی بهتر سوق دهد و در نتیجه محیط آموزشی را به فضایی سازنده و مثبت تبدیل کند. در نهایت، معنا درمانی نه تنها می‌تواند به بهبود هوش اخلاقی معلمان کمک کند، بلکه می‌تواند به ایجاد یک فرهنگ آموزشی مبتنی بر ارزش‌های انسانی و اخلاقی منجر شود. این فرهنگ می‌تواند تأثیرات مثبت طولانی‌مدتی بر روی دانش‌آموزان، خانواده‌ها و جامعه به‌طور کلی داشته باشد، زیرا معلمان با رفتارهای اخلاقی و انسانی خود، الگویی برای دیگران می‌شوند. بنابراین، تأثیر معنا درمانی بر هوش اخلاقی معلمان می‌تواند به‌عنوان یک عامل کلیدی در بهبود کیفیت آموزش و تربیت در مدارس عمل کند.

همچنین نتایج نشان داد معنا درمانی بر بهبود تحمل پریشانی معلمان متأهل و مطلقه مدارس دخترانه مقطع متوسطه آموزش و پرورش شهر زابل تأثیر دارد. این نتایج با یافته‌های پیشین (Abdi Hamlabad et al., 2023; Dadras, 2023; Zekri et al., 2024) همسو می‌باشد. معنا درمانی به‌عنوان یک رویکرد درمانی متمرکز بر جستجوی معنا و هدف در زندگی، می‌تواند نقش مهمی در بهبود تحمل پریشانی معلمان متأهل و مطلقه در مدارس دخترانه مقطع متوسطه ایفا کند. تحمل پریشانی به توانایی فرد برای مدیریت استرس،

فشارهای عاطفی و چالش‌های زندگی اشاره دارد و برای معلمان، به‌ویژه در شرایط پیچیده‌ای مانند طلاق یا مسئولیت‌های خانوادگی، این توانایی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این فرضیه نشان می‌دهد که معنا درمانی می‌تواند به معلمان کمک کند تا در مواجهه با بحران‌های شخصی و عاطفی، به‌جای احساس غم و ناامیدی، به جستجوی معنا بپردازند. درواقع، معنا درمانی به آن‌ها اجازه می‌دهد تا تجربیات تلخ خود را به فرصت‌هایی برای رشد و یادگیری تبدیل کنند. معلمان می‌توانند با بررسی عمیق‌تر احساسات و چالش‌های خود، به درک بهتری از آنچه برایشان مهم است، دست یابند. این درک می‌تواند منجر به افزایش تاب‌آوری و توانایی آن‌ها در مدیریت فشارهای زندگی شود. علاوه بر این، معنا درمانی به معلمان می‌آموزد که چگونه در شرایط سخت به جستجوی ارزش‌ها و اهداف خود بپردازند. این رویکرد می‌تواند به آن‌ها کمک کند تا در مواجهه با مشکلات عاطفی، به‌جای فرورفتن در افکار منفی، به دنبال راه‌حل‌ها و معناهای جدید باشند. این تغییر نگرش به آن‌ها کمک می‌کند تا احساس کنترل بیشتری بر زندگی خود داشته باشند و در نتیجه، تحمل پریشانی‌شان افزایش یابد. همچنین، با استفاده از فن‌های معنا درمانی، معلمان می‌توانند مهارت‌های خودآگاهی و همدلی را تقویت کنند. این مهارت‌ها به آن‌ها کمک می‌کند تا احساسات و واکنش‌های خود را بهتر درک کنند و در نتیجه، در مواجهه با چالش‌ها و فشارهای عاطفی، واکنش‌های مناسب‌تری نشان دهند. این توانایی برای معلمان به‌ویژه مهم است، زیرا آن‌ها نه تنها باید با چالش‌های شخصی خود کنار بیایند، بلکه باید به‌عنوان الگوهایی برای دانش‌آموزان نیز عمل کنند. تحمل پریشانی همچنین به توانایی افراد در ایجاد ارتباطات مثبت و مؤثر با دیگران بستگی دارد. معنا درمانی می‌تواند به معلمان کمک کند تا روابط خود را با همکاران و دانش‌آموزان تقویت کنند، زیرا آن‌ها با بهبود وضعیت روحی و عاطفی خود، قادر خواهند بود به‌طور مؤثرتری در محیط آموزشی حاضر شوند. این ارتباطات مثبت می‌تواند به

کاهش استرس و بهبود احساسات کلی معلمان کمک کند. درنهایت، معنا درمانی می‌تواند به معلمان این امکان را بدهد که به‌عنوان پیشگامان تغییرات مثبت در زندگی خود و دیگران عمل کنند. با افزایش تحمل پریشانی، آن‌ها می‌توانند به‌طور مؤثرتری با چالش‌های حرفه‌ای و شخصی خود روبه‌رو شوند و به ایجاد محیطی مثبت و حمایت‌کننده برای دانش‌آموزانشان کمک کنند. به این ترتیب، معنا درمانی نه تنها بر بهبود تحمل پریشانی معلمان تأثیر می‌گذارد، بلکه می‌تواند به تقویت جامعه آموزشی و رشد نسل آینده نیز کمک کند. پژوهش حاضر دارای محدودیت‌هایی بود. محدود بودن پژوهش به معلمان متأهل و مطلقه مدارس دخترانه مقطع متوسطه آموزش و پرورش شهر زابل، نداشتن دوره پیگیری، عدم کنترل متغیرهای مداخله‌گر نظیر وضعیت اقتصادی، تعداد فرزندان و ... از مهمترین محدودیت‌های این مطالعه بود. بر این اساس انجام پژوهش بر روی سایر نمونه‌ها که قابلیت اجرا دارد و مقایسه با این مطالعه، انجام مطالعات با دوره پیگیری، کنترل متغیرهای مداخله‌گر، اجرای این روش به‌صورت آنلاین بر متغیرهای دیگر و استفاده و برگزاری کارگاه و سخنرانی در خصوص اهمیت روش معنا درمانی به‌صورت آنلاین برای افزایش هوش اخلاقی و بهبود تحمل پریشانی از پیشنهادات این پژوهش می‌باشند.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

حمایت مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

موازین اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

مشارکت نویسندگان

این مقاله مستخرج از رساله دکتری است. در نگارش این مقاله تمامی

نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

تشکر و قدردانی

از تمامی کسانی که در طی مراحل این پژوهش به حاضر یاری رساندند

تشکر و قدردانی می‌گردد.

References

- palliative care patients: a randomized controlled trial. *Supportive Care in Cancer*, 32(9), 587. <https://doi.org/10.1007/s00520-024-08792-w>
- Guthrie, D. (2023). How I learned to stop worrying and love the eco-apocalypse: an existential approach to accepting eco-anxiety. *Perspectives on Psychological Science*, 18(1), 210-223. <https://doi.org/10.1177/17456916221093613>
- Heidari, R. (2023). Predicting psychological distress based on teachers' ambiguity tolerance. *Journal of Behavioral Sciences Studies and Research*, 17(1), 65-72. <https://en.civilica.com/doc/1933321/>
- Huy, P. Q., & Phuc, V. K. (2024). Sustainable decision making in the time of uncertainty: does moral intelligence make it different? *Pacific Asia Journal of the Association for Information Systems*, 16(1), 8. <https://doi.org/10.2478/fman-2024-0005>
- Kornberger, M., & Leixnering, S. (2025). Moral Learning in Organizations: An Integrative Framework for Organizational Ethics. *Journal of Business Ethics*, 1-12. <https://doi.org/10.1007/s10551-025-05984-0>
- Li, Y., He, M., Wang, Z., Hofmann, S. G., & Liu, X. (2024). Distress tolerance as a mediator of mindfulness-based intervention for anxiety and depression: Evidence from two randomized controlled trials. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 24(2), 100445. <https://doi.org/10.1016/j.ijchp.2024.100445>
- Ogunbamila, B., & Ajayi, O. F. (2024). Relationship between moral intelligence and corruption tolerance among public sector employees: Does life satisfaction matter? *Mediterranean Journal of Social & Behavioral Research*, 8(2), 61-69. <https://doi.org/10.30935/mjosbr/15789>
- Rahgozar, S., & Giménez-Llort, L. (2024). Design and effectiveness of an online group logotherapy intervention on the mental health of Iranian international students in European countries during the COVID-19 pandemic. *Frontiers in Psychiatry*, 15, 1323774. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2024.1323774>
- Saodi, S., Alshahrani, S. H., Jumanazarov, U., Al-Khafaji, F. A. H., & Jumintono, J. (2024). Culturally Embedded Education: Investigating Moral Intelligence and Self-Awareness in Teachers from Islamic Schools in Jakarta. *International Journal of Society, Culture & Language*, 12(2), 37-45. https://www.ijscil.com/article_710679.html
- Siegel, E. Y., Cassidy, G. P., & Telch, M. J. (2024). Validity of the distress tolerance inventory in predicting response to the Cold-Pressor Test. *Cognitive behaviour therapy*, 53(5), 508-523. <https://doi.org/10.1080/16506073.2024.2333963>
- Zekri, S. M., Yasaghi, F., Jalalvand, A., Mokarram, M., & Eghbalpour, F. (2024). The Effectiveness of Integrative Approach Logotherapy and Hope Therapy on Dysfunctional Metacognitive Beliefs of Mothers of Autistic Children. *International Journal of Body, Mind & Culture*, 11(5). <https://ijbmc.org/index.php/ijbmc/article/view/646>
- Abdi Hamlabad, M., Kazemi, R., Abutalebi, G., & Taklavi, S. (2023). The effectiveness of meaning therapy on corona anxiety and psychological hardness in students with emotional disturbance. *Journal of Psychological Studies*, 19(2), 87-100. https://psychstudies.alzahra.ac.ir/article_7319.html?lang=en
- Ahmadi, E., Yaghoubi, H., & Hosseinpour Khaghani, S. H. (2022). The role of moral intelligence and perceived organizational support in predicting teachers' job performance (Case study: First and second secondary school teachers). *Journal of New Strategies in Psychology and Educational Sciences*, 15(1), 142-157. <https://www.ijpk.ir/showpaper/111480280164b86b8be475>
- Ahmadi, N., Naveh Ebrahim, A., & Abbasian, H. (2023). Explaining the relationship between managers' moral intelligence and teachers' job attachment and social responsibility. *Journal of Management on Organizational Training*, 12(2), 201-223. <https://journalieaa.ir/article-1-579-en.html>
- Arefpour, A. M., & Mahdavi, H. (2022). Effects of group logotherapy on mood and function of locally advanced prostate cancer patients. *Counselling and Psychotherapy Research*, 22(4), 868-875. <https://doi.org/10.1002/capr.12509>
- Bazargan-Sabet, F., Alidousti, K., Tashk, A., Yazdi-Feyzabadi, V., & Ahmadi, A. (2024). Effectiveness of logotherapy on the organization-based self-esteem and job satisfaction of employed midwives. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*, 29(3), 297-301. https://doi.org/10.4103/ijnmr.ijnmr_27_22
- Dadras, B. (2023). The effectiveness of meaning therapy based on Rumi's thoughts on mindfulness and happiness of the elderly. *Journal of New Ideas in Psychology*, 8(20), 1-10. <https://ensani.ir/fa/article/541841/>
- Desai, A. V. (2025). *Transforming Freedom into Women's Empowerment Through Logotherapy: An Overview Empowering Indian Women Through Resilience: Recent Developments and Future Perspective*. https://doi.org/10.1007/978-981-96-0986-4_3
- Eskigölek, Y., & Kav, S. (2024). Effect of logotherapy counseling program on chronic sorrow, dignity, and meaning in life of